

SZÖVEG –
KESZLER PATRÍCIA

KEDDTŐL KEDDIG

A gulyássocializmus ikonikus épületét, a Skála Budapest Szövetkezeti Nagyáruházat, amely egykor az ország és Közép-Európa legnagyobb ultramodern áruháza volt, 2007. augusztus 7-én kezdték bontani. Az X-generáció számára a gyermekkor eseményszámba menő vásárlásainak helyszíne volt, a Skála építésének egy karrierindító megbízás, egy volt dolgozónak a közösségépítés origója, Demján Sándor vállalkozásainak pedig az első sikertörténete. Az 1970–80-as években fújtuk az áruház reklámszlogenjeit. Miben is rejtett a fehér óriás kockaépület titka? Kovách Istvánt, a Skála Ybl-díjas építészet és Balog alias Skála Gyulát kérdeztük, aki a pult másik oldalán élte végig a Skála-korszakot.

A Skála Áruház

retró-regényes

története

♦ „A gyermek tisztaságát, a lány szépségét, az asszony hűségét az idő érleli meg. S a legszebb ajándékot a természet adja a családnak. Mi azon vagyunk, hogy örömiük a hétköznapiakban is teljes legyen. Skála: a családok családja.”

A 20 500 négyzetméteres monstrumban minden korosztály megtalálta a számításait: a piros gyerekklakkcipőtől a stroboszkópos lemezjátszón és automata mosógépen át a Trapper farmerig ívelő színes árukészlet fogadta a látogatókat. 1976. április 3-án nyílt meg az áruház – a dátumválasztás természetesen a régi ünnepnapokhoz igazodott, így a nyitást április 4-re, az alapkötetét pedig, nem meglepő módon november 7-re időzítették. Harminc részlegen 74 fajta szolgáltatás várta az érdeklődőket: volt itt hipermarket, szabóság, fodrász, étterem, bank, szemfelszedő, de még gyermekjátékos is, minden egy helyen, amit a városlakók a Skála nyitása előtt csak apró kis üzletekben, óriási időráfordítással tudtak igénybe venni. A vásárlás örömeinek hódoló családok itt családi szövetségre lépő kereskedőkkel találkozhattak, ugyanis az első bevásárlóközpontot 147 szövetkezet és 8 szövetkezeti vállalat hozta létre.

Október huszonharmadika (Schönherz Zoltán) utca, Skála Budapest Szövetkezeti Nagyáruház, 1976.

„A SZÍVEM MINDIG A VÁSÁRLÓKÉ”

Balog Gyula is énekelhette volna a Skála-kópé kabaladálát, hiszen a Budai Skála Híradástechnikai Osztályának dolgozójaként közel tíz éven át, 1978 szeptemberétől 1987 februárjáig szolgálta a vevőket teljes odaadással. Kezdő fizetése 1800 Ft volt a jutalékokkal kiegészítve, ám már októberben nőtt ez az összeg, a karácsonyi nagybevásárlások idején pedig közel háromszorosára duzzadt, egyes ünnepnapok alkalmával még az is előfordult, hogy az egy napi jutaléka több volt, mint a fix munkabére. Bár Gyula időközben az alkohol rabságába került, s később hajléktalanná vált, ma már több mint 8300 napja tiszta, jelenleg a Menhely Alapítványnál dolgozik közmunkásként, illetve A város mindenkié elnevezésű, hajléktalanként támogató érdekvédelmi szervezetnél közösségsszervezőként tevékenykedik. E cikket is a Fedél nélkül című újságban publikált Skála-történetei inspirálták. „Volt olyan ezüstvasárnap, hogy a kollégámmal egy műszakban 324 Junoszty televíziót kellett kipróbálnunk, a nyomógombok használatát a vásárlóknak elmagyaráznunk, de emlékezetes a Commodore 64-ek érkezése is, amelyeknek

összes példányán a gyári számokat egy éjszaka alatt egy harmincfős csapattal olvastuk le elemlámpával, s mivel nem volt máshol hely, a nagy tanácsteremben halmoztuk fel a dobozokat – meséli Gyula. – Záráskor az volt a szokás, hogy a konkurens, Blaha Lujza téri Corvin áruházba telefonáltunk, és beolvastuk az aznapi forgalmunkat. A Corvinból büszkén mondták, hogy 10,5 milliós bevételük volt, én pedig csak annyit közöltem, hogy a Vas- és Műszaki Osztály nálunk egymaga 11 milliós forgalmat bonyolított le.”

A Budai Skála csapata többségében fiatalokból állt, akkoriban rangnak számított itt dolgozni, az eladók valóban mindent megtettek a vásárlókért, akik természetesen szintén nem maradtak adósak a szíves kiszolgálásért. „Jó volt a munkaközösség – folytatta a múltidézést Gyula –, összetartó volt a társaság, mint agitációs-propagandista én magam is sokat tettem ezért. Volt, hogy sportnapot szerveztem, amin 500 fős nézőközönség vett részt, de a legközelebbi kollégáimnak meghirdetett vízibuszos kirándulás is nagy kihívások elé állított, amikor a megjelent 800 főnek végül a Budapest Hajót kellett kibérelnünk, hogy mindenki felférjen.”

„BEMEGLYEK, KIJÖVÖK, DE MILYEN JÓL KIJÖVÖK, HA BEMEGLYEK!”

A nyitás évében naponta 80 ezren távozhattak a szavak kíséretében a Kovách István által tervezett áruházból, amely Nívódíjat is kapott mint az év legjobb épülete, és amelyet a tervezők, kivitelezők és beruházók együttesen érdemeltek ki. „Építészetiileg nem igazán jelentős a Skála, persze akkoriban ez a nagy önkiszolgáló hodály újdonságnak számított, mert nem volt megszokott, hogy minden ajtót be lehessen csukni, vagy hogy minden lift megfelelően működjön – avat be a korábbi Szövetkezetek Országos Szövetsége (SZÖVOSZ) 600 fős tervezőirodájának első építésze. – Pajor Kornél barátom – a volt gyorskorcsolyázó világbajnok, aki híres építész lett később Stockholmban – áruházakat tervezett a svédeknek, hozzá küldtek, hogy látogassuk végig a kinti épületeket. Az akkori vezetők gigantomániája ötvöződött végül a skandináv praktikussággal és díszítésmertességgel. Minden négyzetmétert ki kellett használnunk, ablakok nem voltak, hogy a vásárlók figyelme a termékekre összpontosuljon, viszont volt mozgójárda, klíma, mozgólépcső, 400 férőhelyes parkoló, és fülbemászó muzsika szólt a hangszórókból. Habár

a gépek külföldről érkeztek, mindent a magyarok terveztek és csináltak. Szerettem volna a parkolóövezetet fákkal teleültetni, de ezt a kereskedők felülírták, így a négysoros fasor terve végül meghiúsult.” A Makovecz Imrével tíz éven át dolgozó Kovách István bevallása szerint bár nagy tudás kellett egy ilyen ipari monstrum megépítéséhez, nem szerette tervét, mert semmi olyan nem volt benne, amit szívesen csinált. A 2007-es bontás sem igazán érintette meg, amikor a nagy alulemezes fehér épületet ledózerolták, ám azt fájjalja, hogy a kivitelezők meg sem keresték a lebontás előtt.

„MEGJÖN A KEDVE, HA VÁR A KEDDRE”

2007. augusztus 7-én, kedden ünnepélyesen lebontották a Budai Skálát. A volt BEAC-focipálya helyén egykor politikai döntéssel, a sportműemlékek tiszteletét és megóvását figyelmen kívül hagyva felhúzott monstrumnak írmagja sem maradt, s alig két év alatt a 21. század kívánalmait kiszolgáló pláza vette át a helyét. A megsemmisítés örömet okozott a régészek számára, hiszen a bontáskor értékes római kori leletek, lakóházak és kemencék maradványai kerültek elő a mélyből. ♦